

Journal of Analytic Divinity
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/jad>
E-ISSN: 2602-3792
9/1 (2025), 60-74

Anabaptist Bir Hareket Amişler'in Eğitime Bakışı

The Anabaptist Movement: The Amish Perspective on Education

Büşra Akkiraz

AYBÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri (Dinler Tarihi) Anabilim Dalı
Yüksek Lisans

AYBU, Institute of Social Sciences, Department of Philosophy and Religious Sciences
(History of Religions) Master's Degree
Ankara/Türkiye

E-posta: akkirazbusra@gmail.com

ORCID ID: 0009-0009-9550-0000

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliř Tarihi / Date Received: 7 Eylül/September 2024

Kabul Tarihi / Date Accepted: 22 Ocak/January 2025

Yayın Tarihi / Date Published: 15 Haziran/June 2025

Yayın Sezonu / Pub Date Season: Yaz/Summer

DOI: jad.1545162

Cite as / Atıf: Akkiraz, Büşra. "Anabaptist Bir Hareket Amişler'in Eğitime Bakışı". *Journal of Analytic Divinity*, 9/1, 2025, 60-74.

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu alışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm alışmaların kaynakada belirtildiği beyan olunur/It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited (Büşra Akkiraz)

Finansal Destek / Grant Support: Yazarlar bu alışma için finansal destek almadıklarını beyan etmiştir. / The authors declared that this study has received no financial support.

CC BY-NC 4.0 | This paper is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial License

Yazar Katkıları / Author Contributions: Büşra Akkiraz % 100

Web: <http://dergipark.org.tr/jad> | **e-mail to:** editorjand@gmail.com

Öz

Amişler, 16.yüzyılda meydana gelen Reform Hareketi'nin radikal bir kolu olan Anabaptistler'den ortaya çıkmış bir gruptur. Bebek vaftizi yerine yetişkin vaftizini kabul ederek Katolik ve Protestanlardan ciddi bir şekilde ayrılan Anabaptistler, 1690'lı yıllara gelindiğinde Jacob Ammann'ın fikirleri neticesinde tarihlerindeki ilk ayrılığı yaşamış ve Ammann'ın takipçileri zamanla Amiş olarak adlandırılmıştır. Modern dünyadan kendilerini birçok noktada soyutlamayı başaran Amişler, sahip oldukları inanç ve yaşam biçimleri ile oldukça dikkat çekmektedir. Teknolojiye karşı mesafeli tutumları, şiddete karşı olmaları nedeni ile askerlik hizmetine katılmamaları, kendilerine özgü bir giyim tarzları ile modern topluluklardan ayrılan Amişler, eğitim konusunda da oldukça farklı bir tavır sergilemektedir. Amişler, zorunlu lise eğitimini reddederek sekizinci sınıftan sonra çocuklarını okula göndermemektedir. Kendi inançları doğrultusunda alçakgönüllü bireyler yetiştirmek isteyen Amişler, ABD hükümeti ile verdiği uzun mücadeleler neticesinde kendi okullarını kurma ve çocuklarını eğitime hakkına sahip olmuştur. Bu çalışmada Amişler'in eğitim felsefesi, inançlarının eğitim anlayışlarına etkisi, eğitimde devlet ile yaşadıkları problemler ve bu problemlerin nedenleri ele alınmıştır. Çalışmamızda yöntem olarak deskriptif metod kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak kaynaklar incelenmiştir. Çalışmamızın sonucunda Amişler'in inanç ve kültürlerinin bozulmadan günümüze kadar devam etmesindeki önemli etkenlerden birinin, sahip oldukları eğitim anlayışları olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dinler Tarihi, Amiş, Eğitim, Anabaptist, Hıristiyanlık

Abstract

The Amish are a group that emerged from the Anabaptists, a radical offshoot of the 16th century Reformation Movement. By accepting adult baptism instead of infant baptism, the Anabaptists, who differed significantly from Catholics and Protestants, experienced the first split in their history as a result of Jacob Ammann's ideas in the 1690s, and Ammann's followers were later called Amish. The Amish, who have managed to isolate themselves from the modern world at many points, attract attention with their beliefs and lifestyles. The Amish, who differ from modern communities with their distant attitude towards technology, their non-participation in military service due to their opposition to violence, and their unique clothing style, also display a very different attitude towards education. The Amish reject compulsory high school education and do not send their children to school after the eighth grade. The Amish, who want to raise humble individuals in line with their

beliefs, have the right to establish their own schools and educate their children as a result of long struggles with the US government. In this study, the philosophy of education of the Amish, the effect of their beliefs on their understanding of education, the problems they had with the state in education and the reasons for these problems were discussed. In our study, descriptive method was used as a method. Sources were analysed using content analysis technique, one of the qualitative research methods. As a result of our study, it has been observed that one of the important factors in the continuation of the beliefs and cultures of the Amish to the present day is their understanding of education.

Keywords: History Of Religions, Amish, Education, Anabaptist, Christianity

Giriş¹

Din ve eğitim konusu uzun yıllardır toplumları ilgilendiren bir konudur. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra hızla yayılan küreselleşme ile eğitimde dinin etkisi tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle devlet eğitim sistemleri karşısında din eğitiminin yeri üzerinde durulmaya başlanmış, çok göç alan bölgelerde din eğitiminin, devlet eğitimi içerisinde ne kadar yer alacağı tartışma konusu olmuştur (Altıntaş, 2017, 111). Bu tartışmalar, hem tek tek dini grupların din eğitimine bakışını ele almanın, hem de din eğitimi konusunda devletlerin tutumunu karşılaştırmalı olarak araştırmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu açıdan din eğitimi konusunda dikkat çeken gruplardan biri de Anabaptist gruplardan biri olan Amişler'dir.

Amişler, 16. yüzyılda İsviçre'de ortaya çıkmış Anabaptist Hristiyan kilise topluluğundan biridir. Ortaya çıkışları, 16. yüzyıl Avrupası'nı derinden etkileyen Protestan Reform'una kadar uzanmaktadır (Nolt, 2016, 13). Avrupa'da gittikçe büyüyen Reform Hareketi zamanla radikal grupların da oluşmasına neden olmuştur. Bu radikal gruplardan biri olan Anabaptistler, Avrupa'da İsviçre, Güney Almanya/Avusturya ve Hollanda/Kuzey Almanya'da ortaya çıkmıştır (Kraybill, 2010, 12). Anabaptistler, Kilise ve devletin birbirinden ayrı olması gerektiğini, İncil'i merkeze olarak İsa'nın öğretilerine göre yaşanması gerektiğini savunmuştur. Onlar, birbirlerine karşı sorumlu oldukları disipline dayalı bir hayat yaşamaları gerektiğini düşünmüşlerdir (Kraybill vd., 2013, 24). Anabaptistler'i, Katoliklerden ve ana akım Protestanlardan ayıran en önemli husus bebek vaftizini reddetmeleridir (Keleş, 2017, 34).

Anabaptistler'in bebek vaftizine karşı çıkması, silah kullanmayı, savaşmayı reddedip sivil itaatsizliği savunmaları ve dinsel yemin etmeyi kabul etmemeleri, devlet yetkilileri

¹ Bu makale yazarın Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırladığı yüksek lisans tezinden hazırlanmıştır.

tarafından baskı ve zulme uğramalarına neden olmuştur (McConnell - Hurst, 2010, 14). 1600'lü yıllara gelindiğinde Anabaptistler'in çoğunluğu baskı ve zulümlerden kaçmak için Alp Vadisi'ne, kuzeydeki Ren Vadisi'ne, Moravya ve Avusturya'ya taşınmıştır (Kraybill vd., 2013, 26). Zamanla Anabaptistler arasında fikir ayrılıkları oluşmaya başlamış ve Mennonitler, Hutteritler, Kardeşler ve Amişler olmak üzere alt gruplara ayrılmışlardır (Basham, 2019, 661).

Amişler, 1690'lı yıllarda kurucusu Jacob Ammann'ın, aforoz edilen üyelerin günlük hayatta dışlanması gerektiğini savunması neticesinde Alsace'deki İsviçreli Anabaptist Mennonitlerden ayrılmaları ile ortaya çıkmıştır (Çatalbaş, 2015, 90-91). Anabaptist olduktan bir süre sonra vaiz ve piskoposluk görevlerinde bulunan Ammann, dini baskı ve zulümden kaçmak için Fransa'nın Alsace bölgesine gelmiştir (Sullivan, 2018, 9). Alsace'ye gelmesinden kısa bir süre sonra Ammann, Anabaptistler ile modern toplumun üyeleri arasında daha keskin bir ayrım yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Böylece Ammann, Anabaptist hareket içinde bazı değişiklikler yapmaya başlamıştır. Bu değişiklikler, Anabaptist tarihindeki ilk bölünmeye neden olmuştur. Bu bölünme sonucunda Mennonitler ve Amişler olmak üzere iki grup ortaya çıkmıştır (Öner, 2023, 493).

Amişler, Anabaptist olmalarından dolayı uğradıkları zulümden kaçmak için 17. yüzyılın sonlarında Amerika'ya göç etmişlerdir. 2020 verilerine göre sayıları 350,000'e ulaşan Amişler'in büyük çoğunluğu günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nin Pensilvanya, Ohio ve Indiana gibi eyaletlerinde yaşamaktadır. Bunun dışında Kanada ve Latin Amerika'da da yaşayan Amişler de vardır. Şehir yaşamından uzak, kırsal alanda sade ve dindar bir hayat süren Amişler, bu yaşam tarzını Tanrı'ya yaklaşmanın bir yolu olarak görmektedir (Yang, 2022, 29).

Amişler, tipik olarak 30-35 aileden meydana gelmiş bir kilise bölgesinde yaşamaktadır (McConnell - Hurst, 2010, 98). Bu izole hayatı, seküler hayatın etkilerinden korunmak için tercih eden Amişler'in davranışları, her topluluğun kendi Ordnung'u tarafından düzenlenmektedir. Ordnung, Amişler'in davranış standartlarını belirleyen kurallar bütünüdür (Öner, 2023, 495). Bu kurallar, dünyadan uzak kalma, kıyafet kuralları, teknoloji kullanımı, eğitime yönelik yaklaşımlar ve okul seçimi de dâhil olmak üzere Amiş yaşamının tamamını kapsamaktadır (Weyer vd., 2003, 141).

Kendi aralarından seçilmiş liderler tarafından yönetilen kilise bölgelerinde yaşayan Amişler, iki haftada bir farklı ailelerin evlerinde ya da ambarlarında kilise ayinleri düzenlemektedir. Günlük hayatlarında Pensilvanya Almancası konuşan Amişler, teknolojiye karşı mesafelidir. Ayrıca ve şiddete karşı bir tavır sergiledikleri için her türlü askerlik hizmetini reddetmişlerdir. Bütün bu özellikleri Amişler'i oldukça dikkat çeken bir topluluk haline getirmiştir (Yang, 2022, 29-30). Amişler'i modern dünyadan ayıran diğer

bir özellik ise giyimleridir. Giyim konusunda gösteriştan uzak, sade bir giyim tercih etmişlerdir (Öztürk, 2010, 60).

Amişler'in en temel geçim kaynağı tarımdır. Bu nedenle birçok Amiş çiftlik sahibidir. Çiftliklerde ebeveynleri ile çalışma imkanı bulan çocuklar tutumluluk, çalışkanlık gibi değerleri öğrenme imkanı bulmaktadır (Öner, 2023, 498). Amişler, bireysel yaşamdan çok topluluk yaşamına önem vermektedir. Bu nedenle ahır ve hasat işlerinde, doğum, düğün ve cenaze gibi törenlerde topluluk üyeleri birbirlerine yardımcı olmaktadır. Kuraklık, hastalık, iflas gibi durumlardan kaynaklanan zarar ise topluluğun tamamı tarafından karşılanmaktadır (Kraybill - Bowman, 2001, 113).

Amişler; giyim, teknoloji, askerlik gibi konularda olduğu gibi eğitim konusunda da modern topluluklardan farklı bir tavır sergilemişlerdir. Amişler, 20. yüzyılın ortalarında, devletin koyduğu sekizinci sınıftan sonra zorunlu okula devam yasalarına uymayı ısrarla reddederek Amerika Birleşik Devletleri'nde yoğun tartışmalara yol açmışlardır. Dini inançlarına dayanarak sekizinci sınıfın zorunlu örgün eğitim için sınır kabul edilmesini istemişlerdir. Bu istek onların defalarca para cezalarına, kovuşturmalara ve hatta hapis cezaları almalarına neden olmuştur. Çok sayıda dava ve devlete karşı onlarca yıl süren mücadelenin ardından Amişler, 1972 yılında ABD Yüksek Mahkemesi'nin "Wisconsin Eyaleti Jonas Yoder ve diğerleri" (Wisconsin v. Yoder) kararıyla dini özgürlük gerekçesiyle sekizinci sınıftan sonraki zorunlu eğitimden muaf tutulmuştur (Weiner-Johnson, 2015, 26-27).

Bu makalenin problemi, Amişler'in eğitim konusundaki bakış açılarını ve Amiş okullarının temel eğitim felsefesini ele almaktır. Bu bağlamda çalışmamızın amacı, Amiş eğitiminde dinin etkisini, eğitimdeki hedeflerini ve eğitimde modernleşmeye karşı verdikleri mücadeleyi anlamaktır. Bu nedenle makalede öncelikle Amişler'de inanç ve eğitim ilişkisi ele alınmış, daha sonra eğitimin temel hedefleri üzerinde durulmuştur. Ardından Amiş okullarının genel yapısından ve müfredatından bahsedilmiştir. Son olarak Amişler'in eğitimde modernleşmeye karşı duruşu incelenmiştir. Çalışmamızda Dinler Tarihi alanının deskriptif yöntemi kullanılmıştır. Elde edilen kaynaklar nitel araştırma yönteminin içerik analizi tekniği kullanılarak incelenmiştir. Çalışmamızın bilimsel yöntem ve tekniklere uygun bir şekilde yapılması için öncelikle bir literatür taraması yapılmıştır. Amiş topluluğu ve özellikle eğitim anlayışları ile ilgili yazılmış kaynaklar araştırılmıştır. Yapılan literatür taramasında Amişler'in eğitim anlayışı ile ilgili yapılan müstakil çalışmaların yabancı kaynaklar olduğu gözlemlenmiştir. John A. Hostetler ve Gertrude E. Huntington'un yazdığı, *"Children in Amish Society: Socialization and Community Education"*, Albert N Keim'in kaleme aldığı, *"Compulsory Education and the Amish: The Right Not to be Modern"* ve Karen M. Johnson Weiner'in yazdığı, *"Old Order Amish Private Schools: Preparing Children and Preserving Community"* eserleri ulaşılan kaynaklardan bazılarıdır. Yerli

kaynaklar incelendiğinde ise Türkiye’de Amişler’in eğitim anlayışları ve inançlarının eğitim üzerine etkisi ile ilgili özel bir makale olmadığı gözlemlenmiştir. Amişler’in eğitim anlayışlarına Yasin Öner’in “21. Yüzyılda Teknolojiye İnanç Merkezli Bir Karşı Duruş: Amiş Topluluğu” ve Nermin Öztürk’ün, “Amiş Ailesinde Kadının Rolü ve Bu Rolün Belirlenmesinde Dinin Etkisi” makalelerinde kısaca değinilmiştir. Bu nedenle çalışmamız, hem Dinler Tarihi alanına katkı sağlaması hem de literatürdeki var olan boşluğu doldurması açısından önem arz etmektedir.

1. Amişler’de İnanç ve Eğitim İlişkisi

Amişler’i modern dünyadan ve diğer Hristiyan gruplardan ayıran en belirgin özelliklerinden biri eğitim anlayışlarıdır. Onların eğitim ile ilgili görüşlerinin şekillenmesinde dini inançlarının önemli bir etkisi vardır. Amişler’in günlük yaşamı alçakgönüllülük, yardımseverlik ve tutumluluk gibi değerler üzerinde şekillenmektedir (Hawley, 2008, 91). Bu değerler ışığında bir hayat süren Amişler’e göre eğitim, çocukların hem bu dünyada ve sonsuz hayatta ruhani bir şekilde yaşamasına katkı sağlamalıdır (Yang, 2022, 31). Buna göre eğitim bireyi alçakgönüllü yapmalı ve kişinin Tanrı’ya teslim olmasına yardımcı olmalıdır. Amişler’in kendi inançlarının, değerlerinin, yaşam biçimlerinin ve kültürlerinin gelecek nesillere aktarılmasında eğitimin önemli bir rolü bulunmaktadır (Çatalbaş, 2015, 325). Bu nedenle Amişler, kendileri dışında resmi hiçbir kurumun kendi çocuklarının eğitimine müdahalede bulunmasına izin vermemişler ve devletin zorunlu eğitim yasasına karşı çıkmışlardır (Kraybill - Olshan, 1994, 78). Özellikle devlet okullarındaki lise müfredatının ve uygulamalarının Amiş gençlerini geleneklerinden, inançlarından ve ailelerinden uzaklaştıracağını düşünmüşlerdir (Kraybill, 2001, 176). Bu durum Amişler’in eğitimi kendi kontrollerinde vermelerine neden olmuştur. Böylece Amişler, inançlarını sonraki nesillere aktarabilmiştir.

İnziva, Amiş inancının temel ilkelerinden biridir. Nitekim Amişler, kendilerini her türlü dünya konforundan uzak tutan, sade bir yaşam sürerek değişime direnmeye çalışan dindar insan topluluğu olarak tanımlamaktadır. Bu nedenle Amişler, kendilerini dünyadan ve dünyevi etkilerden ayırmaya çalışarak basit bir Hristiyan yaşamını sürdürmektedir (Erbay, 2016, 2). Eğitim anlayışları da buna göre şekillenen Amişler’e göre eğitim emeğin paylaşılması, ev işlerinin yapılması ve kilisede yemek masasının etrafında dostluğun kıymetinin anlaşılması demektir (Weiner-Johnson, 2008, 269). Çocukların yerel topluluk dışındaki devlet okullarına gönderilmesine karşı çıkan bir Amiş lideri “Bizde dinimiz bir günlük iş, bir gecelik dinlenme, bir yemek ya da başka herhangi bir uygulamadan ayrılmaz. Dolayısıyla eğitimimiz dini uygulamalarımızdan çok daha az ayrılabilir.” demiştir (Kraybill, 2001, 175).

Diğer Anabaptistler gibi Amişler’in de eğitim anlayışının şekillenmesinde Avrupa’da kendilerine zulüm yapan Katolik ve Protestan din adamlarının da etkisi olmuştur. Resmi

eğitim almış bu din adamlarının kibir ve gösteriş içinde olmaları ve tüm Anabaptist gruplarını kâfir olarak nitelendirmeleri, Amişler'e yüksek eğitimin insana gelişimsel anlamda bir şey katmadığını düşündürmüştür. I. Korintliler 3: 19'da geçen "*Çünkü bu dünyanın bilgeliği Tanrı'nın gözünde akılsızlıktır. Yazılmış olduğu gibi, "O, bilgeleri kurnazlıklarında yakalar."* ifadesi de bu düşüncelerini kuvvetlendirmiştir. Bu nedenle Amişler, maddi başarı ve makam getiren diploma yerine Tanrı'nın yoluna bağlı bir yaşam sürmeyi amaçlamışlardır (Çatalbaş, 2015, 314). Eğitim de bu amaca hizmet etmelidir. Bu nedenle Amişler hakiki eğitimi tevazunun, sadeliğin ve Tanrı'nın iradesine teslimiyetin geliştirilmesini sağlayan eğitim olarak kabul etmişlerdir (Erbay, 2016, 7).

Amişler, yirmi birinci yüzyıldan itibaren çocuklarını devlet okullarına göndermek istememiştir. Bunun temelde üç nedeni bulunmaktadır. Birincisi, kırsal kesimdeki tek odalı devlet okullarının daha büyük ve genellikle kasaba merkezli okullarla birleştirilmesidir. Amiş ebeveynler, yirminci yüzyılın ortalarına kadar çocuklarını Amerika'nın kırsal kesimlerinde yaygın olan tek odalı okullara göndermekteydi. Çünkü bu okullar Amişler'in okul faaliyetlerini izlemesine, kolayca okulları ziyaret etmesine ve topluluğun özel durumlar ortaya çıktığında ders programlarını ayarlamasına olanak sağlamaktaydı. Ancak birleştirilmiş okullar, Amişler'e bu olanağı sunmuyordu. İkinci olarak, devlet okullarındaki müfredat bazen Amişler'in onaylamadığı evrim, askerlik gibi konuları da içeren fen, sağlık ve yurttaşlık bilgisi derslerine de yer vermektedir. Savaşa ve şiddete karşı pasif bir duruş sergileyen Amişler için bu müfredat yaşam biçimlerine uymamaktaydı. Üçüncü neden ise eyaletlerin zorunlu eğitim yasalarının çocukların çiftlik ve evde iş tecrübesi kazanmasını sağlayan Amiş ebeveyn eğitiminin uygulanmasını imkânsız hale getirmesidir. Böylece Amişler, çocuklarının haftanın beş günü devlet okullarında Amiş inancı dışındaki kişiler ile eğitim almasının dünyevileşmeyi artıracığından endişe etmişlerdir (Nolt, 2016, 75). Çünkü lise eğitimi çocukların evden ayrılımları, ebeveyn kontrolünden uzaklaşmaları ve değişikliklere açık hale gelmeleri gibi tehlikeleri de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle çocuklarının lise eğitimine devam etmesini istemeyen Amişler, kamusal eğitimin getireceği uhrevi etkilerden her zaman çekinmişlerdir (Erbay, 2016, 7).

Okullarında kendi inançlarına göre çocuklarına eğitim aldırarak Amişler, bu okullarda çalışan öğretmenlerin de Amiş değerlerine sahip biri olmasını istemektedir. Amişler'e göre sadece devletin istediği özelliklere sahip bir öğretmen, Amiş yaşam tarzını ve inançlarını çocuklara aktaramayacaktır (Yang, 2022, 30-31). Bu nedenle Amiş okullarında eğitim verecek öğretmenler yönetim kurulu tarafından, Amiş okullarında sekiz yıllık eğitim almış bekâr genç Amiş kadınları arasından seçilmektedir. Genç öğretmenler daha deneyimli olan öğretmenlerden bir şeyler öğrenmektedir. Hatta öğretmenlerden birçoğu düzenli olarak planlanan Amiş öğretmen eğitimi atölyelerine katılmaktadır (Nolt, 2016, 76). Öğretmenin iyi bir eğitim vermesinin yanında yaşantısı ile örnek bir Amiş bireyinin nasıl olması gerektiğini de yansıtmayı gerekmektedir (Çatalbaş, 2015, 323). Amişler sahip oldukları bu

eğitim anlayışı ile inançlarını, ahlaki değerlerini, kültürlerini ve dünyadan ayrı kalmaya dayalı yaşam şekillerini korumayı başarmıştır.

2. Amiş Eğitiminin Temel Hedefleri

Amişler, çocukların okuma, yazma ve aritmetiği öğrenmesi, çiftlik işlerini öğrenebilmesi ve genel olarak Amiş olmayan kişileri tanınması için sekiz yıllık resmi eğitimin yeterli olduğunu düşünmektedir (Weiner-Johnson, 2008, 272). Eğitimin en temel hedefi Kitab-ı Mukaddes'in anlaşılmasını sağlamak ve Tanrı'nın insanlık için hazırladığı planı öğretmektir (Hershberger, 1957, 229). Bu amaçla kurulmuş olan Amiş okulları, çocuklara İsa Mesih'i ve insanlarla iyi geçinmeyi öğretirken, onları daha sonra kiliseye katılmaya, İsa'yı kabul etmeye ve sonra da sonsuz yaşamı miras almaya yönlendirmeyi hedeflemektedir (Weiner-Johnson, 2008, 277).

Amiş ebeveynlerin eğitimden bekledikleri hedefler ile çocuklarına kamu eğitimi aldırarak ebeveynlerin hedefleri birbiri ile uyuşmamaktadır. Modern toplumdaki ebeveynler, devlet okullarından çocuklarına iyi maaşlı bir iş için gerekli olan eğitimi sağlamasını, onları yüksek öğrenime hazırlamasını ya da en azından iyi birer vatandaş olmalarına yardımcı olmasını beklerken, Amiş ebeveynleri bunu hedeflememektedir. Amiş ebeveynleri, kendi kurdukları Amiş okullarından, çocuklarını Amiş dünyasına ve başkaları için yaşamaya, yeteneklerini Tanrı'ya ve insanlara hizmet için kullanmaya, dürüst bir hayat yaşamaya yardımcı olmasını beklemektedir (Stoll, 1975, 31).

Amişler için eğitimin en önemli amaçlarından bir diğeri, çocukları Amiş toplumunun üretken bireyleri olarak yetiştirmektir. Bu nedenle Amiş topluluklarında okul, sosyal bir merkez haline gelmiştir ve okulun kilise topluluğunun hayatta kalmasını sağlamadaki rolü açıkça görülmektedir. Ohio'daki büyük bir Eski Düzen Amiş yerleşiminden bir öğretmen, okullarında verilen eğitimden beklentilerinin çocuklara, Amiş yaşam tarzı için gerekli olan temel eğitimi ve geçimlerini sağlamalarına yarayacak bilgileri vermeleri olduğunu ifade etmiştir. Aynı zamanda Amişler bu okulları, çocukların dış dünya ile iletişimin nasıl olacağını da öğrendikleri mekanlar olarak kabul etmektedir (Weiner-Johnson, 2008, 274). Bu nedenle sekizinci sınıfa kadar olan Amiş eğitimi, çocukların gelecekte Amiş topluluğunun bir üyesi olarak üstlenecekleri roller için yeterli görülmektedir (Stevick, 2007, 62). Bu okullarda zanaata dair de birçok eğitim verilmektedir. Sekiz yıllık eğitim bittikten sonra erkeklerin tamamına yakını, kızların da büyük bir çoğunluğu aile işlerine yardım etmeye başlayarak toplumsal görevlerini üstlenmektedir (Öner, 2023, 502).

3. Amiş Okulları

Bir Amiş topluluğunun yaşamı, modern toplumlardan ve diğer kilise topluluklarından oldukça farklıdır. Bu farklılığı somutlaştıran en belirgin kanıt, okul binalarının kendisinde bulunmaktadır. Okullarda kullanılan mobilyalar ve dekorlar dahil her şey Amiş toplumunun alçakgönüllülük, sadelik ve teslimiyet gibi değerlerini yansıtmaktadır (Weiner-Johnson, 2008, 271). Amişlerin tevazu anlayışını simgeleyen ve

oldukça sade inşa edilmiş bu okullarda tüm öğrencilerin aynı müfredatı öğrenmesi amaçlanmaktadır. Bu müfredat kapsamında Amiş çocukları davranışlarının sorumluluğunu almayı ve disiplinli bir yaşam sürmeyi öğrenmektedir (Weiner-Johnson, 2008, 280). Amiş inancı ve değerleri, Pathway Okuyucuları'nda ara sıra yer alan kilise tarihi hikâyelerinden, okulun örgütlenme ve işleyiş biçimine kadar müfredatın tamamına nüfuz etmektedir. Amiş çocukları, okulda bir güne başlarken Kitab-ı Mukaddes'ten kısa bir bölüm okumakta ve dua etmektedir (Nolt, 2016, 78).

Amiş okullarında çocuklara inançları ile ilgili "JOY" olarak kodlanmış sloganlar da öğretilmektedir. J harfi İsa'yı simgelerken, O harfi topluluk üyelerini, Y ise kişinin kendisini temsil etmektedir. Bu sloganik ifade ile çocuk ilk önce düşünmesi gereken kişinin İsa, sonra topluluk ve en sonda kendisi olduğunu fark etmektedir (Weyer vd., 2003, 141).

Okullarda küçük yaştaki çocuklar Covington, Kentucky'de yayınlanan RodandStaff Reading serisini ders kitabı olarak kullanmaktadır. Bu seri, Yaratılış kitabındaki İbrahim, İshak ve Yakup gibi peygamberlerin yaşamları gibi Kitâb-ı Mukaddes hikâyelerini içermektedir. Öğrenciler, kilise ayinlerinde İbrahim, İshak ve Yakup'un hayatını birçok kez dinledikleri için bu öyküleri çok iyi kavrayabilmektedir. Yedinci ve sekizinci sınıf öğrencileri ise ahlaki öğütler ve inançlar içeren bir metinden seçilmiş bölümler okumaktadırlar. Burada çocukların kendileri ve toplumlarına güvenmeleri, Tanrı'nın kişi için takdir ettiği hayatı kabul etmeleri amaçlanmaktadır (Ediger, 2005, 422-423).

Ahlaki eğitimin yanında bu okullar, çocukların ihtiyaç duyacakları iş hayatına ait eğitimleri de içermektedir. Matematik/aritmetik, okuma, yazma, kelime bilgisi, sağlık dersleri ve yabancı dil eğitimi okullarda verilen temel derslerdendir (Weiner-Johnson, 2010, 24). Verdikleri sekiz yıllık eğitimde matematik, yabancı dil gibi derslerde devlet okulundakine benzer bir müfredat sunan bu okullar, çocukları ileride Amiş olmayan işverenler için çalışabilecekleri veya yerel işletmelerde her gün Amiş olmayan müşterilerle karşılaşabilecekleri bir yetişkin hayatına hazırlamaktadır. Aynı zamanda bu okullar, çocuklarının dış dünyayla kontrollü bir iletişim kurmasını sağlamaktadır. Böylece modern dünyanın çocuklar üzerindeki muhtemel etkileri sınırlandırılmıştır (Weiner-Johnson, 2008, 274).

Amiş okullarında süreli sınavlar oldukça nadirdir ve sınav yapıldığında öğrencilere ihtiyaç duydukları zaman fazlasıyla verilmektedir. Ayrıca matematik dersinde, öğrencilerin öğrenme hızlarını birbirleri ile kıyaslayacak tablolar kullanılmamaktadır. Örneğin, öğrencilerin çarpma işlemini ne kadar hızlı öğrendikleri grafiklerle gösterilmemektedir. Bunun yerine tüm sınıfın matematik bilgilerini öğrenmesi ve ileri seviyedeki öğrencilerin daha yavaş olanlara yardım etmesi üzerinde durulmaktadır. Bazı Amiş okullarında ders kitabı olarak eski, atılmış devlet okulu matematik kitapları kullanılırken, birçok okulda Pathway Readers veya Study Time Mathematics gibi Amişler tarafından yazılmış çeşitli ders kitabı serilerinden biri kullanılmaktadır (Nolt, 2016, 77-79).

Amiş okullarında ses bilgisi ve heceleme gibi dil bilgisine de öğretimde yer verilmektedir. Bu okullarda yabancı dil olarak Almanca ve İngilizce öğretilmektedir (Weiner-Johnson, 2010, 24). Pennsylvania Almancası çocukların ana dili olmasına rağmen, Amiş okullarında eğitim İngilizce olarak yürütülmektedir. Çünkü Amişler işlevsel olarak iki dil bilmenin, ABD toplumunda geçinmek için gerekli olduğuna inanmaktadır. Bu nedenle Amiş okullarında, günümüzün modern devlet okullarında ve özel okullarda nadir görülen bir derecede İngilizce dilbilgisine odaklanmaktadır. Bunun yanında birçok Amiş Okulu, Kitab-ı Mukaddes'in ve diğer dini metinlerin Almanca çevirisine özgü kelime dağarcığı ve dilbilgisine odaklanarak, üst sınıf öğrencileri için yüksek Almanca okuma eğitimi de vermektedir (Nolt, 2016, 77-78).

Amiş değerlerinin öğretilmeye çalışıldığı ve iyi bir kilise üyesi olması hedeflendiği Amiş okullarında bazı sınıf kuralları bulunmaktadır. Bu kurallar arasında zil çalınca içeri girerek öğretmeni sessizce beklemek, okuldan izinsiz ayrılmamak, okul eşyalarını habersiz eve götürmemek, lavabo etrafında oylanmamak, okul kitapları ve araç gereçlerini karalamamak, kötü ve kaba söz söylemekten kaçınmak, alay etmemek, doğru sözlü ve güvenilir bir kimse olmaya çalışmak, okulda yardımlaşmaya özen göstermek, ders esnasında izin almadan konuşmamak yer almaktadır. Öğrencinin bu kurallara uymaması durumunda öğrenci okuldan atılma cezası ile karşı karşıya kalabilmektedir (Çatalbaş, 2015, 325).

Amiş okullarının işleyişi büyük oranda cinsiyete dayalıdır. Her okul, ayda bir tamamı erkeklerden oluşan bir kurul tarafından yönetilmektedir. Öğretmenliği ise geçici bir meslek olarak genç ve bekar Amiş kadınları yapmaktadır. Kız ve erkek öğrenciler sınıfta bir arada bulunmaktadır. Oturma yerleri de genellikle sınıf seviyelerine göre belirlenmektedir (McConnell - Hurst, 2010, 147).

Amiş okullarında rekabet yerine bir iş bölümü hâkimdir. Yaşı büyük öğrencilerden, küçüklerin eğitimine yardım etmesi ve onlara iyi örnek olması beklenmektedir. Öğretim ortak bir sınıfta gerçekleştiğinden, alt sınıflardaki öğrenciler, odanın karşısındaki daha büyük öğrencilere öğretilen derslerin bir kısmını özümsemekte ve bu da bu gençleri geleceğe hazırlamaktadır. Daha küçük öğrencilere yönelik derslere kulak misafiri olan üst sınıflardaki öğrenciler ise öğrenmeyi gözden geçirme imkânı elde etmektedir (Nolt, 2016, 76). Amişler, uyguladıkları bu eğitim sistemi ile ahlaki değerlerini, inançlarını ve dünyadan ayrı kalmaya dayalı yaşam biçimlerini korumayı başarmıştır.

4. Eğitimde Modernleşmeye Karşı Duruş

Yirminci yüzyılın ortalarına kadar neredeyse bütün Amiş çocukları, Amiş olmayan akranlarıyla birlikte, devlet okullarına devam etmiştir. Ancak yirmi birinci yüzyılın başlarında, Amiş çocukların sadece küçük bir kısmı devlet okullarına kaydolmuştur. Devlet yetkilileri, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde kırsal kesimdeki devlet

okullarını birleştirip liseye devam zorunluluğu getirdikçe, Amişler bu karara direnmiş ve kilise okulları kurmuşlardır. Böylece Amiş okullarının yükselişi, grubun tarihindeki en önemli gelişmelerden biri olmuştur (Nolt, 2016, 75).

Amişler'in devlet yetkilileri ile aralarında kayıtlara geçen ilk anlaşmazlık 1914 yılında yaşanmıştır. Bu anlaşmazlık Geauga County, Ohio'nun Geauga kasabasında Amiş babaların on altı yaşından küçük çocuklarını devlet lisesine göndermemeleri sonucunda ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda aileler para cezasına çarptırılmıştır. Olayın devamındaki altmış yıl boyunca, Amişler, okulla ilgili konularda eyalet ve yerel okul yetkilileri ile anlaşmazlık yaşamaya devam etmiştir. Özellikle 1921 yılında Ohio Genel Kurulu'nun çıkarttığı Bing yasası ile zorunlu eğitimin 18 yaşına çıkartılması, Amişler için işleri daha da zorlaştırmıştır (Kraybill, 2003, 87). Zorunlu devam yasalarına uymayı kabul etmemeleri, sık sık para cezalarına çarptırılmalarına ve Amiş babalarının hapse atılmasına neden olmuştur. Mesela, 1953 yılında Levi ve Annie Fisher çifti 14 yaşındaki çocuklarını okula göndermedikleri için baba Levi tutuklanmış ve beş gün hapis cezası almıştır. Levi, çocuğunu okula göndermeyi reddettiği için bu cezayı dört kez daha almıştır (Kraybill vd., 2013, 3).

Amişler ve okul yetkilileri arasında yaşanan sayısız çatışmadan sonra, nihayet 1956 yılında Pennsylvania ve onu takiben Ohio ve Indiana'nın bazı bölgeleri ile bir anlaşma sağlanabilmiştir. Buna göre en az on dört yaşında olan ve sekizinci sınıfı bitirmiş olan çocuklara özel mesleki eğitim programları oluşturulmasına izin verilmiştir. Böylece çocuklar evde ebeveynlerinin rehberliğinde çalışabilme imkanına kavuşmuştur. Ancak çocukların günlük eylemlerini not etmeleri istenmiştir. Ayrıca çocukların haftanın bir günü, haftalık çalışmaları hakkında rapor vermek ve İngilizce, matematik, sağlık ve sosyal bilgiler öğrenmek için bir Amiş öğretmenle en az üç saat bir araya gelmeleri gerekmiştir. Bunun yanında çocuklara tarım ve ev işleri ile ilgili bilgiler de verilmiştir. Öğrencilerin tutulan bu devam kayıtları eyalete gönderilmiştir (Hostetler - Huntington, 1971, 71). 1967 yılında, Indiana'da on altı yaşından küçük Amiş çocukları için de benzer bir mesleki eğitim programı oluşturulmuştur. Ancak Amişler'e sağlanan bu imtiyazlar, devlet yetkilileri ile olan anlaşmazlığı tamamı ile ortadan kaldırmamıştır. 1960'lı yıllar boyunca diğer eyaletlerde de bu anlaşmazlık devam etmiştir. Özellikle Ohio eyalet yetkilileri, 1960'lar boyunca defalarca yeterli bulmadıkları bu Amiş meslek programlarını kapatmaya çalışmış ve Amiş çocuklarını devlet liselerine gitmeye zorlamıştır (Hostetler - Huntington, 1971, 99).

1969 senesine gelindiğinde üç Amiş ebeveyn, Green County'de sekizinci sınıfı bitirdikten sonra 14 ve 15 yaşlarındaki çocuklarını devlet lisesine göndermeyi reddettikleri için Wisconsin Eyaleti'nin zorunlu devam yasalarını ihlal etmekten suçlu bulunmuştur (Keim, 1975, 151). Aileler, bölge mahkemesine temyiz başvurusu yapsa da bir başarı elde edememişlerdir. Amişler, 1971 yılında davayı Wisconsin Yüksek Mahkemesi'ne taşımıştır.

Wisconsin Yüksek Mahkemesi, anayasadaki ibadet özgürlüğü maddesi doğrultusunda Amişler'i haklı bulmuş ve alt mahkemenin kararını bozmuştur. Sonuçtan tatmin olmayan Wisconsin Eyaleti, Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'ne başvurmuştur. Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nde, Dr. Hostetler, Amiş inancının ana ilkesinin, dünyadan bağımsız kurulmuş bir kilise topluluğu vasıtasıyla elde edilen bireysel kurtuluş olduğunu ve Amiş dininin, takipçilerinin hayatlarının tüm alanına nüfuz etmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu mahkemede bir Amiş çocuğunun örgün eğitim süresi, seküler bir eğitim bağlamında değil, Amiş dini bağlamında ele alınmıştır (Yang, 2022, 32). Böylece Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi, 15 Mayıs 1972'de oy birliğiyle Amişler'in çocuklarını sekizinci sınıftan sonra okula göndermeyi reddetme hakkına sahip olduğuna hükmetmiştir (Weiner-Johnson, 2015, 27). Amişler, ABD Yüksek Mahkemesi'nin kararı sayesinde kendi eğitim sistemlerini özgürce uygulanabilme imkânı elde etmiş ve kendi okullarını kurmuşlardır. 1940'ta 4 adet olan Amiş okullarının sayısı 1960 senesinde 97'ye ulaşmış ve 2003'te 1.200'ü aşmıştır (Weiner-Johnson, 2008, 268). Sekizinci sınıftan sonra eğitimin devam etmediği bu okullarda Amiş genci, liseye veya üniversiteye gitmek isterse, bunu ancak Amiş inancından ve topluluğundan ayrılarak başarabilmektedir (Sullivan, 2018, 26). Bu da Amişler'in eğitim anlayışının oldukça katı olduğunu göstermektedir.

Amişler'in eğitim haklarını elde etmeleri ile hızla açılan Amiş okulları, onlar için birleştirici bir güç ve Amiş kimliğinin bir simgesi haline gelmiştir. Örneğin, Amiş okullarına çalışan öğretmenlerin müfredatının yazılması için eyalet çapında toplanması, çeşitli yerleşim yerlerinden gelen Amişler'i daha çok bir araya getirmeye başlamıştır (Nolt, 2016, 76). Bu toplantılar Amiş toplulukları arasındaki bağın güçlenmesine neden olmuştur.

Sonuç

Amişler, 16. Yüzyılda İsviçre'de ortaya çıkmış Anabaptist gruplardan biridir. Kurucusu olan Jacob Ammann'ın yapmak istediği yenilikler ile Anabaptist hareket içinde bir bölünme yaşanmış ve Ammann'ın takipçileri Amiş olarak adlandırılmıştır. Avrupa'da bebek vaftizini reddetmeleri, sivil itaatsizliği benimsemeleri gibi nedenlerden dolayı birçok zulme uğrayan Amişler, dini özgürlük elde etmek amacı ile 17. yüzyılda Amerika'ya göç etmiştir.

Amerika'da kendilerine inançlarını özgürce yaşama imkânı verilen Amişler ile ABD Hükümeti arasında zaman geçtikçe bazı anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Bu anlaşmazlıkların en önemlilerinden birisi eğitim konusu olmuştur. Hayatlarında sadeliği, tevazuyu temele alan ve Tanrı'ya adanmış bir hayat yaşamayı hedefleyen Amişler için devlet okulları bir tehdit haline gelmiştir. Sekiz yıllık eğitimin çocukların okuma-yazmayı, aritmetiği, çiftlik işlerini öğrenebilmesi ve genel olarak Amiş olmayan kişileri tanınması için yeterli olduğunu düşünen Amişler, çocuklarını devlet okullarına göndermeyi reddetmiştir. Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi'nin, 15 Mayıs 1972'de verdiği karar ile kendi

okullarını kurma ve eğitim verme hakkını elde edilmesi ile Amiş okullarının sayısı hızla artmıştır.

Sade bir hayat yaşayan ve teknolojiye karşı mesafeli olan Amişler, kendi inançlarını, kendilerine has kültürlerini ve yaşam tarzlarını korumak ve çocuklarını bu inanç ve kültüre uygun yetiştirmek için bilinçli olarak farklı eğitim anlayışı benimsemiştir. Devlet okullarında verilen eğitimin çocuklarına zarar vereceğini düşünmüşlerdir. Amişler'in eğitimden beklentileri ise, kilise topluluğuna uyum sağlayan, kendisi yerine başkaları için yaşayan, yeteneklerini Tanrı'ya ve insanlara hizmet için kullanan ve dürüst bir hayat yaşayan çocuklar yetiştirmesidir. Amiş okullarında çocuklara, İsa Mesih öğretilerek, çocuklar kiliseye katılmaya, İsa'yı kabul etmeye ve sonra da sonsuz yaşamı miras almaya yönlendirilmektedir. Bu nedenle Amiş ebeveynleri, güçlü ve pratik becerilere sahip çalışkan gençler yetiştiren kendi okullarını başarılı bulmaktadır. Amişler'e göre okullar, toplumlarına katkıda bulunma eğilimine ve kapasitesine sahip disiplinli, düşünceli, işbirlikçi gençler yetiştirmek için aile ve kilise ile uyum içinde çalıştıklarında başarılı olmaktadır.

Amişler'in Amerika'da azınlık bir grup olmalarına rağmen asimile olmamalarındaki en önemli etkenlerden birinin eğitim konusunda verdikleri bu mücadele olduğu kanaatindeyiz. Ayrıca ABD'nin Amişler'e verdiği bu imtiyazlarda, pasifizmi benimsemeleri neticesinde Amişler'i siyasi olarak zararsız olarak görmeleri de etkili olmuş gözükmemektedir. Sonuç olarak Amişler, sahip oldukları bu eğitim anlayışları ve kendi eğitimlerini vermek için verdikleri mücadele ile kendi kültürlerini ve inançlarını korumayı başararak, günümüze kadar varlıklarını devam ettirmeyi başarmıştır. Ancak değişen ve her geçen gün teknolojik gelişmeler ile karşı karşıya kalan modern dünyaya karşı Amişler'in başta eğitim anlayışları olmak üzere yaşam şekillerini ne kadar devam ettirebilecekleri ise merak konusudur. Ayrıca Amişler'in ortaya çıkışları, alt grupları, eğitime bakış açıları, giyim tarzları, teknolojiye uzak yaşamları gibi birçok konu yeni çalışmalarla ele alınmayı beklemektedir.

Kaynakça

Altıntaş, Emre. "Karşılaştırmalı Din Eğitimi". *Edebali İslamiyat Dergisi* 1/2 (Kasım 2017), 111-114.

Basham, Randall E. "Technology and Community in a Rural Culture: The Amish". *Cultural and Religious Studie* 7/12 (Aralık 2019), 660-667. <https://doi.org/10.17265/2328-2177/2019.12.002>

Çatalbaş, Resul. *Radikal Reformistler Hristiyanlıkta Anabaptist Hareket*. Ankara: Berikan Yayınevi, 2015.

- Ediger, Marlow. "Old Order Amish Philosophy of Education". *Truman State University* 125/3 (22 Mart 2005), 422-425.
- Erbay, Şakire. "The Amish: A Distinctive Cosmos Serving Well For A Philological Dualism". *Narrative And Language Studies* 1/1 (11 Temmuz 2016), 1-19.
- Hawley, Jana M. "The Amish Veil: Symbol of Separation and Community". *The Veil: Women Writers on its History, Lore, and Politics*. ed. J. Heath. Berkeley: University of California Press, 2008. 90-98
- Hershberger, Guy F. *The Recovery of the Anabaptist Vision: A Sixtieth Anniversary Tribute to Harold S. Bender*. Arkansas: The Baptist Standard Bearer, Inc., 1957.
- Hostetler, John A. - Huntington, Gertrude E. *Children in Amish Society: Socialization and Community Education*. New York, Holt, Rinehart and Winston., 1971.
- Keim, Albert N. *Compulsory Education and the Amish: The Right Not to be Modern*. Boston: Beacon Press, 1975.
- Keleş, Hatice. *Mennonit Kilisesi Üzerine Bir Araştırma*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Doktora Tezi, 2017.
- Kraybill, Donald B. *Concise Encyclopedia of Amish, Brethren, Hutterites and Mennonites*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2010.
- Kraybill, Donald B vd. *The Amish*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2013.
- Kraybill, Donald B. *The Amish and the State, Second Edition*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, Second Edition., 2003.
- Kraybill, Donald B. *The Riddle of Amish Culture*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2001.
- Kraybill, Donald B - Bowman, Carl F. *On the Backroad to Heaven*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2001.
- Kraybill, Donald B - Olshan, Marc A. "The Amish Struggle With Modernity". New Hampshire: University Press of New England, 1994.
- Kutsal Kitap (Tevrat, Zebur, İncil)*. İstanbul: Yeni Yaşam Yayınları, 2020.
- McConnell, David L. - Hurst, Charles E. *Amish Paradoks*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2010.
- Nolt, Steven M. *The Amish*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2016.
- Öner, Yasin. "21. Yüzyılda Teknolojiye İnanç Merkezli Bir Karşı Duruş: Amiş Topluluğu". *Şarkiyat* 15/2 (Aralık 2023), 490-560. <https://doi.org/10.267971/sarkiyat.1320335>.

- Öztürk, Nermin. "Amiş Ailesinde Kadının Rolü ve Bu Rolün Belirlenmesinde Dinin Etkisi" 10/1 (2010), 57-73.
- Stevick, Richard A. *Growing up Amish: The Teenage Years*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 2007.
- Stoll, J. "Who shall educate our children?" *Compulsory education and the Amish. The right not to be modern*. ed. A.N Keim. 16-42. Boston: Beacon Press, 1975.
- Sullivan, Jessica R. *A Recipe for Success in the 'English World': An Investigation of the Ex-Amish in Mainstream Society*. Kalamazoo: Western Michigan University, Doktora Tezi, 2018.
- Weiner-Johnson, Karen M. *New York Amish: Life in the Plain Communities of the Empire State*. New York: Cornell University Press, 2010.
- Weiner-Johnson, Karen M. "Old Order Amish Education: The Yoder Decision in the 21st Century". *Journal of Amish and Plain Anabaptist Studies* 3/1 (2015), 25-44.
- Weiner-Johnson, Karen M. "Old Order Amish Private School: Preparing Children and Preserving Community". *Cultural Education - Cultural Sustainability*. ed. Zvi Bekerman - Ezra Kopelowitz. 267-284. New York: Routledge, 1. Basım, 2008.
- Weyer, Sharon M. vd. "A Look into the Amish Culture: What Should We Learn?" *Journal of Transcultural Nursing: Official Journal of the Transcultural Nursing Society* 14/2 (Nisan 2003), 139-145. <https://doi.org/10.1177/1043659602250639>
- Yang, Han. "Equality or Diversity: The Education of the Amish Child". *Praxis, Folks' Beliefs, and Rituals: Explorations in the Anthropology of Religion*. ed. Augustin F.C. Holl. 29-37. Xiamen: B P International, 2022.

